שהיו להם בכל רוח ולחרובין כל הרואין זה את זה רבי אליעזר בר' צדוק אומר משמו אף לחרובין שהיו להם בכל העיר

ביאור דעת רבי גמליאל

ד] **הרא"ש, ורבינו הלל על התו"כ** כתבו דר"ג מיקל בזיתים דנותן פאה אחת לכל רוח אפי' אם אינם רואים זא"ז ואע"פ שגדר מפסיקה ביניהם. **והראב"ד על התו"כ** כתב דר"ג בא להקל בזיתים ולשיטתו דדין רואין היינו חומרא דבחרובים אפי' ברוח אחת דוקא אם רואין זא"ז מפריש מזה על זה ובזיתים נותנים פאה לכל רוח אע"פ שאינם רואים זא"ז. והמשנה ראשונה דר"ג בא להחמיר בזיתים מבחרובים דבזיתים אע"פ שרואין זא"ז אם הם בשתי רוחות אין מפרישין פאה אחת לכולם, אבל בחרובין אפילו בב' רוחות מפרישין פאה מזה על זה.

הנפק"מ בין זיתים לשאר אילנות

ה] **המשנה ראשונה** כתב שהחילוק בין זיתים לשאר האילנות הוי הלכמה למשה מסיני [עיין לעיל מ"א דס"ל דכל החילוקים לענין פאה הלכה למשה מסיני]. **ובדרך אמונה פ"ג הכ"א** כתב לבאר ע"פ הירושלמי דהבדים מחלקים את הרוחות דכיון שהיו רגילים לעשות בית הבד בכל רוח ורגילים להביא כל מה שברוח אחת לבית הבד לפיכך מצרפן לשדה אחת, וכן מחלק שאם הם בב' רוחות אע"פ שסמוכים זה לזה אין מפרישין מזה על זה.

פרק ב משנה ה-ו

א. הזורע את שדהו מין אחד אף על פי שהוא עושהו שתי גרנות נותן פאה אחת זרעה, שני מינין אף על פי שעשאן גורן אחת נותן שתי פאות

קושיא מלקמן פ"ג מ"ה שאילנות פוטרים זרעים

א] תנן לקמן **פ"ג מ"ה** מובא **בחולין דף קלח.** המוכר קלחי אילן בתוך שדהו נותן פאה מכל אחד ואחד, א"ר יהודה אימתי בזמן שלא שייר בעל השדה אבל אם שייר בעל השדה הוא נותן פאה לכל. **ופרש"י חולין שם** אבל שייר. אחד לעצמו רמיא כולה חיובו עליה ונותן פאה בקרקע בזרעים לעניים ופוטר את כל האילנות.

והקשה **בתורא"ש שם** תימה הוא היאך יפטור פאת הזרעים את האילנות הא תנן בפ"ב דמסכת פאה הזורע את שדהו שני מינין אף על פי שהוא עושה גורן אחת נותן שתי פאות הזורע שני מיני חיטין אם עשאן גורן אחת נותן פאה אחת שתי גרנות נותן שתי פאות וכ"ש דפאת זרעים לא תפטור את האילנות, **[וכן הקשה בפר"ח במים חיים על רמב"ם הל' מתנות עניים** (פ"ג הי"ח) **ציינו רעק"א בגליון הש"ס חולין שם, ברש"ש חולין שם, ותורת זרעים כאן]**.

ותי' התורא"ש וי"ל דשאני הכא שעיקר השדה הוא שדה הלבן אלא שעלו קלחי אילן מאליהן הנה והנה ומכרן לעוקרן עם פירותיהן הילכך זרעים עיקר ופוטרים את האילנות, ולא דמי לזורע שני מינין בשדה, גם לפי' רבינו שמשון ניחא כיון דזרעים עיקר חלה חיוב פאה על כל הגדל בשדה אף על פי שמפריש מן האילנות על האילנות.

ובתורת זרעים בסוף הספר במשא ומתן של הלכה הביא שתירץ לו אחד כנ"ל, וביאר דמשום דחלוק חיוב פאה מחיוב תרו"מ דבתרו"מ החיוב על המין משא"כ בפאה החיוב על השדה ורק דב' מינים הו"ל ב' שדות ולכן היכא דהזרעים עיקר ומין השני טפל להם הכל חיוב א' ומש"ה יכול לפטור מזה על זה.

ב. הזורע את שדהו שני מיני חטין עשאן גורן אחת נותן פאה אחת שתי גרנות נותן ב' פאות

ביאור החילוק בין עשאן גורן אחת או שתים

ב] **בקרית ספר הל' מתנות עניים פרק ג** כ', זרע ב' מיני חטים או שעורים אם עשאו גורן אחד **גלי אדעתיה דחשיב ליה כמין אחד** ואינו חייב אלא פאה אחד ואם עשאו ב' גרנות חשיב ליה כשני מינין ונותן ב' פיאות ודבר זה הלכה למשה מסיני.

אם תלוי במחשבתו או במעשיו

ג] **הר"ש הביא דברי הירושלמי** קצר חצי אגורי וחצי שחמתית לעשותן גורן אחת ונמלך ועשאן שתי גרנות אינו מפריש מן האגורי על השחמתית וכו', קצר חצי אגורי וחצי שחמתית לעשותן ב' גרנות ונמלך ועשאן גורן אחת מפריש מן האגורי שבסוף על השחמתית שבסוף מן האגורי שבתחילה על השחמתית שבתחילה.

שיטת **התוי"ט** דאיירי במי שכילה את השדה, ומעשיו בסוף אם יעשה גורן א' או ב' הם יקבעו. וכלשון התוי"ט כאשר עשה כן יקום. ואינו תלוי במחשבתו בשעת קצירה וכן כ' **במשנה ראשונה.** ועיין **בגר"א** (על הירושלמי ויותר מפורש בשנו"א) דג"כ כתב דמעשיו לבסוף הם קובעים.

וביאר **המקד"ד סי' סב** דאין ראיה מזה דמעשיו של אח"כ מבטלין מחשבתו ולא אזלינן בתר מחשבתו אלא בתר מעשיו, וי"ל שפיר דנמלך מהני רק מכאן ולהבא, וטעם הירושלמי הוא שכמו בשאר מפסיקין לפאה לעיל ריש פרקין ואף על גב דבשעה שהתחיל לקצור היתה שדה אחת ונתחייב בפאה אחת מכל מקום אם אח"כ נפסקה לב' שדות ע"י שחרש צריך להניח ב' פאות, וה"נ כשקצר חציה הראשון ע"מ לעשותן גורן אחד דנתחייב בפאה אחת מכל מקום כיון דאח"כ נמלך לעשותן ב' גרנות דעכשיו חשיב ב' מינים צריך להפריש ב' פאות, ולא מהני מה שבתחילת קצירה היו שדה אחת. והטעם נראה דאע"ג דחיוב פאה חל משעת התחלת קצירה וחל עליו חיוב רק פאה אחת מכל מקום כיון דקודם הפרשת הפאה נעשו ב' שדות, כיון דלבד שכל שדה ושדה חייבת בפאה בפ"ע איכא גם כן דין שלא יוציא פאה משדה לחברתה, וזה תלוי בשעת הפרשת הפאה דלא מהני משדה לחברתה, וכיון דבשעת הפרשה הם ב' שדות אם כן ע"כ צריך להניח מזו לעצמה ומזו לעצמה.

ד] אולם **הפר"ח במים חיים הביאו רעק"א** כתב דבנמלך ועשאן ב' גרנות אף התבואה שבקמה נעשית מחוייבת בב' פאות ואינו מפריש מזע"ז, וכן להיפך בקצר חציה ע"מ לעשותן ב' גרנות ונמלך ועשאן גורן אחת אף התבואה שבקמה מחוייבת בפאה אחת. ולפ"ז שפיר י"ל דתלוי במחשבתו בשעת קצירה והירושלמי קמ"ל דאע"פ שהתחיל לקצור ע"מ לעשותן גורן אחת ונתחייבו בפאה אחת מהני מה שנמלך לחייבן ב' פאות.

ובאשר לשלמה זרעים סי' ג כתב לבאר באופ"א דההלל"מ דב' מיני חיטין שעשאן ב' גרנות אי"ז משום דנעשו לב' שדות אלא הוא דין במעשה ההפרשה שצריך להפריש מכל מין ומין לחוד אבל עצם החיוב לעולם הוי חיוב א' שכולן שדה א', ולכן שפיר תלוי בשעת ההפרשה עצמה דאף שדעתו בשעת קצירה היתה לעשותן גורן אחת מ"מ כיון שעתה נמלך לעשותן ב' גרנות א"א להפריש מזע"ז דנעשו ב' מינים.